

המוציא ועל אכילת מצה על הפרוסה שעל גבי השלימה^א ויחלק ממנה כוית לכל אחד מבני ביתו וכוון שהוא שעת הרהק יש לסמוך על האומרים שכליל פסח אין צריך לחם משנה שלמות כמו שנתבאר בס' תע"ה^ב ומהשלימה יעשה הכריכה והאפיקומן:

תפנ דין מי שאין לו יין וכו' סעיפים:

א מי שאין לו יין^א ולא שום משקה שהוא חמר מדינה^ב יקדש על הפת קודם אמירת ההגדה וקודם קידוש יבצע מצה האמצעית לשנים^ג חציה יצניע לאפיקומן^ד וחציה ישים בון שתי השלימות ויאהו שלשתן כידו דדיינו שיאהו בעליונה מלמעלה ובתחתונה מלמטה והפרוסה כנייהן ויברך המוציא ואח"כ יכול להשמיש ידו מתחת התחתונה ויניח שתי ידיו על גבי העליונה ויאמר קידוש היום ושהחיינו ואם חל במוציא שבת אומר יקנה^ו ואח"כ יאהו בעליונה ובפרוסה שתחתיה ויברך על אכילת מצה ויבצע משתיהן יחד ויאכל כוית מזו וכוית מזו כמו שנתבאר בס' תע"ה^ז עיין שם הטעם לכל זה.

ולמה אינו מברך על אכילת מצה מיד אחר המוציא לפי שקידוש היום הוא תדיר יותר מברכת על אכילת מצה^ח שהוא נוהג בכל יו"ט ושבת וכל התדיר מחבירו קודם את חבירו^ט:

ב ואחר שאכל השני כויתים מצה לא יאכל יותר קודם אמירת ההגדה אלא מיד יקח ירקת ויאכלם בשכול^י ויברך עליהם כורא פרי האדמה^{יא} אם הם ממיני ירקת שאין דרך ללפת בהם את הפת שאין ברכת הפת פוטרם עיין סימן קע"ז^{יב} ואחר כך אומר מה נשתנה וכל ההגדה עד סוף ברכת גאל ישראל^{יג} ואחר כך מברך על המרור ואוכל אח"כ^{יד} הכריכה^{טו}.

ולמה אינו אוכל המרור מיד אחר אכילת המצה קודם ההגדה לפי שמן הדין אין נכון כלל לאכול מצה ומרור קודם ההגדה^{טז} (שהרי במצות ההגדה נאמר^{יז} והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה ודרשו חכמים^{יח} בעבור זה בעבור מצה ומרור המונגתים לפנך ואם כבר אכל מהם האך שייך לומר בעבור זה^{יט}) אלא שמצה מוכרה הוא לאוכלת קודם ההגדה כיון שצריך הוא לקדש על הפת^כ ואי אפשר לו לקדש אחר ההגדה לפי שלא יוכל לאכול הירקות קודם ההגדה שאסור למעום כלום קודם קידוש^{כא}:

ג ואחר הכריכה אוכל כל סעודתו ואח"כ אפיקומן וברכת המזון וגומר ההלל וההגדה

מא ב"י סי' תעה ד"ה ומ"ש שיש בשם הרשב"א.
מב סעף ג.
א ד"ף (כו, א). מור וש"ע.
ב ד"ה.
ג מ"א סק"א.
ד ח"י סק"ג.
ה ד"ף שם. מור וש"ע.
ו מ"א סוף סק"א. וכדלעיל סי' רצו ס"א (שכול לומר יקנה על הפת).
ז סעי' ד"ה.
ח דין שם ד"ה ומאן דלית. ב"י רש המ"י לבוש.
ט משנה היריות יב, ב. ובדלעיל סי' כה סי' טש"ג.
י ד"ף שם. מור וש"ע.
יא אצ"ל: אח"כ.
יב ד"ף שם. מור וש"ע.
יג ר"ף שם. מור וש"ע.
יד ר"ף שם. מור וש"ע.
טו ר"ף שם. מור וש"ע.
טז ר"ף שם. מור וש"ע.
יז ר"ף שם. מור וש"ע.
יח ר"ף שם. מור וש"ע.
יט ר"ף שם. מור וש"ע.
כ ר"ף שם. מור וש"ע.
כא ר"ף שם. מור וש"ע.

הלכות פסח תפניתפר

תמו

ולא יאמר הברכה שבחתימת יהללך^{כב} או שבחתימת ישתבח^{כג} לפי שהברכה זו לא נתקנה בליל פסח אלא על הכוס^{כד} משא"כ ברכת אשר גאלנו שמברך אותה אף בלא כוס לפי שנתקנה כנגד ברכת ישעיה נסים לאבותינו^{כה} שמברכין על כל הנסים^{כו} בלא כוס:

ד' וכל זה כשאין לו יין כלל ולא שום משקה שהוא חמר מדינה אבל אם יש לו כוס אחר יין^{כז} או חמר מדינה^{כח} יקדש עליו ולא יקדש על הפת אף אם בשאר ימים טובים ושבתות הוא מקדש על הפת^{כט} מכל מקום בלילה זה כשתקנו חכמים ד' כוסות תיקנו לקדש על היין ולא על הפת^ל:

ה' ואם יש לו שני כוסות יקדש על הראשון ואח"כ יאמר ההגדה בלא כוס וברכת המזון ויברך על כוס השני^{לא}.

ואף שאין מעבירין על המצות^{לב} והיה ראוי לומר ההגדה על כוס שני מכל מקום כיון שתקנו חכמים^{לד} בליל זה כוס לברכת המזון וכוס להגדה ושני כוסות הללו שקולין הן ששניהם מתקנת חכמים בלילה זה א"כ כשלא נשאר לו רק כוס אחד ראוי יותר לברך עליו ברכת המזון שאף בלא תקנה זו יש אומרים שכל ברכת המזון מעונה כוס אפילו בידוד כמו שנתבאר בס"י קפ"ב^{לז}.

אבל כשאין לו רק כוס אחד בלבד מקדש עליו ואינו מניחו לברכת המזון ומקדש על הפת לפני שיש אומרים שאין מקדשין על הפת כלל כמו שנתבאר בס"י ע"ב^{לח}:

ז' ואם יש לו ג' כוסות מקדש על אחד ואומר ההגדה על אחד וברכת המזון על אחד^{לא} ואינו מניח אחד להלל שלאחר ברכת המזון (כדי לומר עליו יהללך^{לב}) לפי שאין מעבירין על המצות.

ואם יש לו ארבע כוסות ישתה כולם בליל ראשון ולא יניח אחד מהם לליל שני לפי שילל ראשון הוא עיקר^{לג} שאנו בקיאין בקביעת החודש ויודעין אנו שיום ראשון הוא קודש והשני חול ואין אנו נוהגין בו קודש אלא כדי שלא ללול כמנהג אבותינו^{לד}:

תפר מי שרוצה לעשות הסדר בהרבה בתים ובו ו' סעיפים:

א מי שרוצה לעשות הסדר בהרבה בתים^א לפי שאין בהם מי שיודע לקדש ולומר ההגדה והלל וברכת המזון וצריך להוציאם ידי חובתם כיצד יתנהג יעשה הסדר תחלה בביתו עד לאחר שתיות כוס ברכת המזון ואז אם ירצה לילך לבית אחר יקח

ס"ב. סי' תענ סכ"ז. לקמן ס"ז.
לג. גמרא ק"ח, ע"ב.
לד. סעיף א.
לה. סעיף יא.
לו. מ"א שם.
לז. כרלעיל ס"ג.
לח. וז"א סי' תענ סקי"ד. וראה גם לקמן סי' תרלז ס"ח. וראה לעיל סי' תעק ס"ל.
לט. ביצה ד, ב. וראה לקמן סי' תרטט סכ"א.

סימן תפד

א דר"ף (כו, א). מור וש"ע.

כב. ארוחת חיים הל' סדר ליל פסח פ"ג. וז"א רש סי' כג. ראה לעיל סי' תפ ס"א.
כד. ארוחת חיים שם. ח"י סקי"ד.
כה. דרכי משה ס"ק א. ח"י שם.
כו. דרכי משה שם. וברלעיל סדר ברה"ג פ"ג הל"א.
כז. וז"א רש סי' כח רמ"א.
כט. ולא על חמר מדינה, ברלעיל סי' ערב ס"א.
ל. ולכן עדיף לקדש על חמר מדינה ולא על הפת. וראה גם דרכי משה ורמ"א.
לא. מ"א שם.
לב. גמרא פ"ב. ב. וראה גם לעיל סי' לו אות פ. סי' ערך